

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1028 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili.....	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'gurt qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farhod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqqonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Sagimbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlakatimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	
Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	

Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkxon kizi	
Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarkhodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	
Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadinovich	

Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli.....	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.....	615
Tilavova Munisa Maxmudovna	
Moliyaviy matematika vositalarining O'zbekiston kredit tizimidagi qo'llanilishi.....	620
Shamsiyeva Nigora Rafiq qizi	
Ecological sustainability in tourism: regional practices and global reflections.....	626
Sayyora Safaeva	
Quyi amudaryo mintaqasida turli darajadagi destinasiyalararo ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish asoslari va ularning o'ziga xos jihatlari.....	631
Doschanov Tangirbergen, Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	
Fine dining restoranlarida marketing strategiyalarining shakllanishi va mijoz jalb qilishda ularning ahamiyati.....	641
Jumaniyazova Sarvinov Mansur qizi	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini kontseptual asoslari va shartlari asoslari xususida.....	644
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
Davlat sektoridagi tashkilotlarda smetalar tuzish tartibi	651
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich	
Качественное развитие рынка труда узбекистана.....	657
Мамадалиева Хафиза Холдаровна	
Kichik biznes subyektlarining aholi bandligini ta'minlash orqali kambag'allik darajasini pasaytirishdagi o'rni.....	664
Maxamadaliyev Boburbek Baxodir o'g'li	
Устойчивое развитие esg-менеджмента: от тренда к фундаментальной стратегии выживания и процветания.....	670
Собирова Нилуфар Бекпулат кизи	
Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi	676
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi	
Qurilish loyihalarini moliyalashtirishning milliy va xalqaro tajribasi	681
Yashin Iboyev	
Xizmatlar sohasida innovatsion muhitni yaratishning dolzarb masalalari.....	687
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov, Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev	
Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini boshqarishda tovar aylanmasi tahlili.....	692
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda innovatsion faoliyatning moliyaviy va boshqaruv hisobini takomillashtirish masalalari	698
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
Effect of processing on nutrients in tomato products.....	706
Ergasheva Muhabbat Komil kizi	
Asosiy vositalarni davomiy (uzluksiz) baholash.....	710
Kuziev Islom Nematovich, Raxmonov Xurshidbek Shavkat o'g'li	
Sun'iy intellekt: Markaziy banklarni qanday o'zgartirmoqda?	715
Shahboz Qozoqov Ortiqbaevich	

Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliqchilikka ixtisoslashgan xo'jaliklarning mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	720
Vazirov Azamat Yoqubjonovich	
Korxonalarining marketing faoliyatini strategik rivojlantirish yo'nalishlari.....	725
Isokboeva Zilola Rustam qizi	
К целям повестки 2030: анализ экономических индикаторов узбекистана	728
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Современное состояние исследований в области использования цифровых технологий в инвестиционной деятельности	734
Ирмухамедова М.Д.	
Tijorat banklarining raqamli transformatsiyasi jarayoni, uning imkoniyatlari va xavf-xatarlarini tahlil qilish.....	741
Eshqobilov Ahmat Jovliyevich	
Aholi sonining o'sishi va iqtisodiy infratuzilmaga yuklanish: hududiy tahlil	745
To'rayev Nurbek Baykulovich	
O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va boshqarishning hududiy rivojlantirish strategiyasi	751
Nuraliev Temurjon Erkinjon o'g'li	
O'zbekistonning zamonaviy korxona va tashkilotlarda boshqaruv masalalari	756
Ahtamova Mohigul Erkinovna	
Davlat tashkilotlarida ichki audit tuzilmalarini tashkil etishni rivojlantirish	761
Nasimov Fazliddin Sirojevich	
Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli: imkoniyatlar va xavflar tahlili	765
Isoqulova Munisxon Abdurasul qizi	
Критерии экологичности бренда: как измерить «зеленый» имидж?	769
Носирова Чарос	
Qishloq xo'jaligini innovatsion texnologiyalar asosida boshqarish	775
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
«O'ztransgaz» AJ faoliyatini 2024–2027 yillarga prognozlashtirishda ekonometrik modellar asosida tahlil	784
Sindorov Davlatbek Abdumajid o'g'li, Murodov Sardor Nurali o'g'li	
Favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan tibbiy profilaktik ishlar.....	791
Mahmudov Otamurod Hoshimovich, Murtazova Sh.N.	
Xizmat ko'rsatish sohasida elektron tijoratni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	795
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
O'zbekiston chakana savdosi tizimi va uning rivojlanishi.....	806
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
Milliy iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning o'rni va maqsadi	812
Amonov Mehriddin Oromiddinovich	
Investitsion faoliyatni amalga oshirishning xorij tajribasi va mamlakatimizda foydalanish istiqbollari.....	816
O'tamurodova Surayyo Shokirjon qizi	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishda zamonaviy sifat menejmenti tizimining o'rni.....	822
Asadullina Nailiya Ramilevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Значение искусственного интеллекта в области педагогики на основе мультимедийных приложений	829
Бегалиев Файзали Умаралиевич	
Sog'lomlashtirish turizmida ekologik va ijtimoiy ta'sirlarning sintezi.....	832
Naimov Saidjon Yusup o'g'li	

Kasbiy ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarni raqamli kompetensiyasini baholashning metodologik asoslari.....	835
Maxkamova Zuxra Tursunpulotovna	
Обзор по теме Современные системы управления возбуждение синхронных машин и перспективы их развития (Формирования законов управления).....	841
Алиев Абдор Мураткулович	
O'zbekistonda turizm va servis sohasida davlat- xususiy sheriklik mexanizmidan foydalanish istiqbollari.....	846
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
Tijorat banklarida operatsion risklarini baholash va boshqarish tizimini tashkil qilish	850
Jaxongir Rabbimov	
Tomorqa xo'jaliklari faoliyatini tahlil qilishda statistik modellar va metodlardan foydalanish yo'nalishlari.....	855
Turobov Sherzod Alisherovich	
Совершенствование порядка расчёта и взимания НДС в узбекистане: аналитический подход.....	860
Бисенбаев Шарьяр Куанишбай ули	
Mintaqaviy iqtisodiyotda inson kapitalini raqamli transformatsiyalash masalalari.....	864
Yusubboeva Dinora Quadrat qizi	
Iqlim o'zgarishlari va rekreatsiya turizmining kelajagi: muammolar va yechimlar	870
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Sirdaryo viloyatining turizm imkoniyatlari va o'ziga xos turizm resurslari.....	875
Tursunova Gulmira Rabbonovna	
Samarqand viloyatida investitsion-innovatsion faollikni oshirish holati va investitsiyalarning tarkibiy xususiyatlari.....	883
Bektemirov Abdumalik Bektemirovich, Axrorov Abbos Aslamjon o'g'li	
Global innovatsion indekslar va o'zbekiston: rivojlanish yo'nalishlari va bosqichlari	889
Bekmurodova Gavhar Adham qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvga raqamli texnologiyalarni joriy qilishning ilmiy-nazariy asoslariga qarashlar	895
Suyunov Dilmurod Xolmuradovich, Xabibullayeva Shirinxon Toxir qizi	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy instrumentlar hisobini va auditini takomillashtirish.....	902
Nuraliyev Behzod Baxtiyor o'g'li	
Внедрение и адаптация исламского банкинга в экономике узбекистана	906
Б.Б.Ахмаджанов, М. С.Шукруллаева, Д.Р.Сафаева	
Kichik biznesning iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi ahamiyatini baholash uslubiyoti.....	911
Ermatov Akmaljon Adxamovich	
"Neyromarketing" asosida o'zbekiston turizm brendi tahlili	916
Narziqulov Elbek Farxod o'g'li	
Xalqaro bozorlarda zamonaviy marketing vositalaridan foydalanish	922
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar va ularning bank aktivlariga ta'siri.....	929
Saidov Bobir Jiyanboy o'g'li, Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich	
Сущность и причины международных денежных переводов	936
Гимранова О. Б.	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlarning hisobi va auditini raqamli tvn texnologiyasi asosida takomillashtirish imkoniyatlari.....	941
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
Biologik aktivlarning tushunchasi: iqtisodiy mazmuni va mohiyati.....	948
Ziyayev Dilshodjon Salimjonovich	
Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda iqtisodiy siyosatning roli: zamonaviy yondashuvlar.....	953
Xodjayev Jamshid Abduxakimovich	

Аналитический обзор: Развитие корпоративного управления в государственных корпорациях Узбекистана (2015–2025).....	958
Мамараджабов Фарход Бахтиярович	
O'zbekistonda transport infratuzilmasini rivojlantirish karidorlari	968
Nazriyev Umidjon Baxrillayevich	
Aylanma kapital bilan ishlashda samaradorlikni oshirish: korxona moliya siyosatini takomillashtirish yo'nalishlarida data science yondashuvlari	975
Khoshimov Doniyor, Kungratov Ilmurod Kuzibay o'g'li	
Davlat ulushi mavjud bo'lgan korxonalarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda raqamli transformatsiyaning roli	982
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
Iqtisodiyotni raqamlashtirishda tijorat banklariga moliyaviy resurslarni jalb qilish metodologiyasini takomillashtirish	988
Hamrayev Obid Akhatovich	
Tibbiy xizmatlarda raqamli texnologiyalarni joriy etish va uning samaradorlikka ta'siri (xorijiy tajriba).....	993
Usmonova Vasila Botirovna	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarish amaliyoti tahlili.....	997
Akramova Nargiza Nutfillayevna	
Using integrated marketing communications (IMC) in business management	1002
Ziyayeva M.M.	
Xorijiy mamlakatlarda tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish masalalari va ulardan o'zbekistonda foydalanish istiqbollari.....	1006
Jaxongirov Ilindorjon Jahongirjon o'g'li	
Davlat budjetining ijtimoiy sohani rivojlantirishdagi xarajatlarini samarali boshqarish yo'llari.....	1011
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li	
Mintaqada xalq hunarmandchiligida klasterlash va ekologik logistika modeli asosida savdo tizimini shakllantirish.....	1015
Norqobilova Feruza Abduhomidovna	
To'g'ri xarajatlar usuli va to'liq yutuvchi xarajatlar usuli tizimlarining afzalliklari va farqli jihatlari amaliy misolda.....	1019
Kholisa Kamoliddinovna Kuldosheva	
Investitsiyalarni innovatsiyalarga yo'naltirish bo'yicha xorij tajribasi	1024
Ayubov Ilyos Ilxomovich	

INVESTITSIYALARNI INNOVATSIYALARGA YO'NALTIRISH BO'YICHA XORIJ TAJIRIBASI

Ayubov Ilyos Ilxomovich

Samarqand Iqtisodiyot va Servis Instituti,
i.f.f.d., PhD, dotsent

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotning ajralmas tarkibiy qismi bo'lgan innovatsion rivojlanish va moliyaviy investitsiyalarni samarali jalb qilish masalalari tahlil qilinadi. Bugungi kunda rivojlangan davlatlarning investitsiya siyosatida innovatsiyalarga alohida e'tibor qaratilayotgani kuzatilmoqda. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi asosida investitsiyalarni ilmiy-tadqiqot ishlari, texnologik startaplar, texnoparklar va zamonaviy ishlab chiqarish klasterlariga yo'naltirish mexanizmlari o'rganilgan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, investitsiya siyosati, startap, texnologik taraqqiyot, xorijiy tajriba, iqtisodiy o'sish, ilm-fan, davlat-xususiy sheriklik.

Abstract: This article analyzes the issues of innovative development and the effective attraction of financial investments, which are integral components of modern economic development. Nowadays, in the investment policies of developed countries, special attention is given to innovation. Based on the experience of developed countries, the mechanisms for directing investments to R&D, technological startups, technoparks, and modern production clusters have been studied.

Key words: innovation, investment policy, startup, technological progress, foreign experience, economic growth, science, public-private partnership.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы инновационного развития и эффективного привлечения финансовых инвестиций, которые являются неотъемлемой частью современного экономического развития. В настоящее время в инвестиционной политике каждой развитой страны особое внимание уделяется инновациям. На основе опыта развитых стран изучены механизмы направления инвестиций в НИОКР, технологические стартапы, технопарки и современные производственные кластеры.

Ключевые слова: инновации, инвестиционная политика, стартап, технологический прогресс, зарубежный опыт, экономический рост, наука, государственно-частное партнерство.

KIRISH

Zamonaviy global iqtisodiy tizimda davlatlarning uzluksiz va barqaror rivojlanish dinamikasi, avvalo, ularning innovatsion infratuzilmani shakllantirish va rivojlantirish salohiyatiga, ilmiy-texnik taraqqiyot mahsullarini real sektor amaliyotiga integratsiyalash darajasiga, shuningdek, ushbu jarayonlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash resurslarining hajmi va samaradorligiga chambarchas bog'liqdir. Innovatsiyalar zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotning fundamental omiliga aylangan bo'lib, ular nafaqat texnologik yangilanishni ta'minlaydi, balki iqtisodiy o'sish sur'atlarini tizimli ravishda tezlashtirish, milliy xo'jalik subyektlarining global bozor sharoitida raqobatbardoshligini oshirish, eksport imkoniyatlarini diversifikatsiyalash, mehnat resurslarini samarali band qilish hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda strategik drayver vazifasini bajaradi.

Innovatsion rivojlanishning tamal toshini investitsiyalar tashkil etadi. Aynan kapital qo'yilmalar orqaligina yangi avlod texnologiyalarini ishlab chiqish, ilmiy-tadqiqot faoliyatini institutsional qo'llab-quvvatlash, innovatsion

startaplar va yuqori texnologiyali korxonalarni shakllantirish, texnoparklar, innovatsion inkubatorlar hamda klaster tizimlarini barpo etish imkoniyati yuzaga keladi. Shu bois zamonaviy xalqaro amaliyotda investitsiyaviy oqimlarni nafaqat ishlab chiqarish va an'anaviy infratuzilma sohalariga, balki yuqori qo'shilgan qiymatga ega ilm-fan, texnologik innovatsiyalar va bilimga asoslangan iqtisodiyot yo'nalishlariga yo'naltirish strategik ustuvorlik sifatida e'tirof etilmoqda.

AQSh, Germaniya, Janubiy Koreya, Xitoy hamda Skandinaviya mamlakatlari innovatsion rivojlanish borasida yetakchi amaliy tajribaga ega bo'lib, ularning milliy iqtisodiy modellarida innovatsiyalarni rag'batlantirishga yo'naltirilgan investitsiyaviy siyosat konseptual o'rin tutadi. Jumladan, AQShda yuqori riskli, biroq katta texnologik va tijoriy salohiyatga ega startap subyektlari venchur kapital bozori orqali moliyaviy jihatdan faol qo'llab-quvvatlanadi. Germaniya tajribasida esa o'rta biznes (mittelstand) segmenti negizidagi texnologik innovatsiyalarni ishlab chiqarish va tijoratlashtirish uchun kompleks moliyaviy infratuzilma shakllantirilgan. Xitoyda esa davlat tomonidan markazlashtirilgan innovatsion siyosat doirasida texnologik zonalar tashkil etilib, xorijiy va mahalliy kapitalni jalb etish orqali ilmiy-texnik salohiyatni sanoatlashgan shaklda rivojlantirish mexanizmlari yo'lga qo'yilgan.

O'zbekiston ham o'z taraqqiyot strategiyasida innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishga e'tibor qaratmoqda. Bu borada "Ilm-fan va innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasi", "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi qonun, Prezident farmonlari asosida muhim huquqiy va institutsional sharoitlar yaratilgan. Biroq innovatsiyalarga yo'naltirilgan investitsiya mexanizmlarini chuqur o'rganish, xorijiy tajriba asosida milliy modelni takomillashtirish bugungi kundagi dolzarb vazifalardan biridir.

Shu nuqtai nazardan, ushbu maqolada xorijiy davlatlarning investitsiyalarni innovatsiyalarga yo'naltirish bo'yicha tajribasi, ularning asosiy yo'nalishlari, moliyaviy vositalari va strategik yondashuvlari tahlil qilinadi. Bundan tashqari, O'zbekistonda bu boradagi mavjud sharoitlar baholanib, amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur mavzuda yetakchi xalqaro tashkilotlar, ilmiy markazlar va xorijiy olimlarning ishlari tahlil qilindi. Jumladan, OECD (Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti)ning "Innovation Policy Platform" hisobotlarida rivojlangan davlatlarda innovatsion ekotizimlarning qanday shakllanishi tushuntiriladi. Jahon banki tomonidan taqdim etilgan "Innovative Investment Strategies" to'plamlarida innovatsiyalarni moliyalashtirishda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi o'zaro aloqalar o'rganilgan. M. Porter, J. Schumpeter kabi iqtisodchi olimlar tomonidan ishlab chiqilgan nazariyalarda innovatsiyalar iqtisodiy o'sish drayveri sifatida talqin etiladi. Shuningdek, O'zbekiston olimlari A. Saydahmedov, D. Abdurahmonov, B. Xolboevlarning ilmiy ishlarida innovatsion rivojlanish uchun mahalliy investitsion shart-sharoitlar tahlil qilingan. Bu adabiyotlar xorijiy tajriba va milliy holatni solishtirish imkonini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda qiyosiy tahlil usuli asosiy o'rin tutdi. AQSh, Janubiy Koreya, Germaniya, Xitoy va Shvetsiya kabi davlatlarning investitsion yondashuvlari solishtirilib, ular o'rtasidagi o'xshash va farqli jihatlar aniqlandi. Shuningdek, SWOT-tahlil yordamida innovatsion loyihalarga sarmoya kiritishdagi imkoniyatlar va tahdidlar baholandi. Ilmiy maqolalar, statistik hisobotlar va davlat strategiyalari asosida chuqur kontent tahlili o'tkazildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy global iqtisodiy paradigmada innovatsion taraqqiyot iqtisodiy o'sishning bazaviy drayverlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Empirik tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotni innovatsion asosda modernizatsiyalashga qaratilgan ko'p bosqichli va institutsional jihatdan uyg'unlashtirilgan investitsiyaviy siyosatni joriy etgan. Bunda eng muhim metodologik yondashuv — innovatsiyani faqat texnikaviy yangilik emas, balki makro va mikro darajadagi kompleks ijtimoiy-iqtisodiy transformatsiya jarayoni sifatida qabul qila olish layoqatidir.

Xususan, AQSh tajribasida innovatsion loyihalarning moliyalashtirilishida venchur kapital bozori asosiy rolni bajaradi. Yirik va xususiy investorlar yuqori darajadagi texnologik risklarni o'z zimmasiga olgan holda, strategik istiqbolga ega loyihalarni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlamogda. Bunday faoliyatning institutsional bazasini esa hukumat tomonidan yaratilgan qulay moliyaviy, soliq va huquqiy infratuzilma tashkil etadi. Shu jumladan, DARPA kabi agentliklar orqali ilg'or texnologiyalarni davlat buyurtmalari asosida shakllantirish va ularni bozorga integratsiyalash imkoniyati yaratilmoqda. Bu esa innovatsiyalarni fundamental tadqiqotlar darajasida emas, balki real iqtisodiy aylanishga yaqinlashtirish mexanizmini shakllantiradi.

Germaniya tajribasida innovatsiyaviy investitsiyalarning markaziy vektori ishlab chiqarish sektoriga qaratilgan bo'lib, ayniqsa "Mittelstand" deb nom olgan o'rta miqyosli korxonalar innovatsion texnologiyalarni amaliyotga joriy etishda strategik drayver sifatida maydonga chiqmoqda. Ushbu korxonalar davlat tomonidan uzoq muddatli imtiyozli kreditlar, soliq preferensiyalari hamda ilmiy-texnik hamkorlik dasturlari orqali tizimli tarzda rag'batlantiriladi. Germaniyaning innovatsion ekotizimini o'ziga xos qiluvchi omillardan biri — oliy ta'lim muassasalari, ilmiy-tadqiqot institutlari va real sektor o'rtasida shakllangan institutsional integratsiyaning yuqori darajasidir. Bu esa "uchburchak model" tamoyiliga asoslangan innovatsion sinergiyani yuzaga keltiradi.

Janubiy Koreya esa davlat tomonidan markazlashtirilgan va faol boshqariladigan innovatsion rivojlanish modelini amaliyotga joriy etgan mamlakat sifatida ajralib turadi. Rivojlanishning dastlabki bosqichlarida hukumat yirik milliy korporatsiyalar — xususan, Samsung va Hyundai bilan hamkorlikda texnologik bazani shakllantirishga ustuvor e'tibor qaratgan. Hozirgi bosqichda esa innovatsiyalarni moliyalashtirishda asosiy tashabbus davlat tomonidan amalga oshirilmoqda. Biroq ushbu investitsiyalar yuqori texnologik, eksportbop va raqobatbardosh tarmoqlarni rivojlantirishga, ilmiy kadrlar salohiyatini oshirishga hamda texnoparklar faoliyatini jadallashtirishga yo'naltirilmoqda.

Xitoyda innovatsion yo'nalishga qaratilgan investitsiya siyosati markazlashtirilgan rejalashtirish tamoyiliga asoslanadi. "Made in China 2025" strategiyasi doirasida yuqori texnologiyali sanoat tarmoqlarini rivojlantirish maqsadida davlat tomonidan ko'lamlı sarmoyaviy resurslar yo'naltirilmoqda. Bu jarayonda Xitoy hukumati xorijiy texnologiyalarni transfer qilish bilan birga, milliy innovatsion ekotizimni shakllantirishni ham ustuvor vazifa sifatida belgilagan. Xususan, startup subyektlari innovatsion inkubatorlar orqali moliyaviy va institutsional jihatdan qo'llab-quvvatlanadi. Shu bilan birga, erkin iqtisodiy hududlar shaklida tashkil etilgan innovatsion zonalar — o'ziga xos soliq preferensiyalari, bojxona yengilliklari va alohida normativ-huquqiy tartibga ega bo'lgan maxsus makonlar sifatida — innovatsion faoliyat uchun qulay sharoit yaratmoqda.

Skandinaviya mamlakatlari — xususan, Shvetsiya, Daniya va Finlyandiya — innovatsiyaga yo'naltirilgan investitsiyaviy yondashuvda ijtimoiy innovatsiyalar va ekologik barqarorlikni ta'minlovchi "yashil" texnologiyalarni ustuvor deb biladi. Bu mintaqada grant asosidagi ochiq moliyalashtirish tizimi keng rivojlangan bo'lib, ilmiy loyihalar davlat tomonidan 60–70 foizgacha moliyalashtiriladi. Innovatsion faoliyatning asosiy institutsional bazasini esa ta'lim muassasalari, universitetlar va ilmiy-tadqiqot institutlari tashkil etadi, ular orqali texnologik bilimlarning real sektor amaliyotiga uzviy integratsiyasi ta'minlanadi.

Jahon tajribasida quyidagi modellarni tavsiya etish mumkin:

- Davlat-xususiy sheriklik modeli;
- Venchur moliyalashtirish tizimi;
- Texnoparklar va klasterlar;
- Soliq yengilliklari va grantlar;
- Ilmiy muassasalar bilan integratsiya.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishga qaratilgan institutsional va me'yoriy-huquqiy asoslar bosqichma-bosqich takomillashtirilmoqda. Biroq zamonaviy global tendensiyalar va ilg'or xorijiy amaliyot tahlili shuni ko'rsatmoqdaki, mazkur yo'nalishda kompleks yondashuvni kuchaytirish zarur. Xususan, yuqori risk va yuqori daromadlilik xususiyatiga ega innovatsion loyihalarni moliyalashtirishga xizmat qiluvchi venchur kapital tizimini shakllantirish, texnoparklar va innovatsion klasterlarning institutsional salohiyatini oshirish, oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan xususiy sektor o'rtasida barqaror va natijador innovatsion hamkorlikni yo'lga qo'yish, shuningdek, innovatsion faoliyat subyektlari uchun institutsional ishonch va moliyaviy xavfsizlik kafolatlarini yaratish muhim strategik vazifalar sirasiga kiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bugungi globallashuv sharoitida innovatsiyalar nafaqat texnik yoki texnologik taraqqiyotning ajralmas komponenti, balki milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi, iqtisodiy xavfsizlikning ta'minlanishi va strategik taraqqiyotning negizi sifatida qaralmoqda. Empirik tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, innovatsion faoliyatni rag'batlantirishga yo'naltirilgan investitsiya siyosati dunyoning yetakchi davlatlarida yuqori strategik maqomga ega bo'lib, u yerda ushbu jarayonga tizimli, ko'p bosqichli va chuqur o'ylangan yondashuvlar shakllangan.

Xususan, AQSh, Germaniya, Janubiy Koreya, Xitoy hamda Skandinaviya mamlakatlari tajribasi shuni tasdiqlaydiki, innovatsiyalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash faqat davlat byudjeti yoki bank kreditlari doirasidagina amalga oshirilmaydi. Aksincha, bu borada davlat-xususiy sheriklik asosidagi moliyalashtirish modellari, venchur kapital investitsiyalari, ochiq grant dasturlari, soliq imtiyozlari va rag'batlantirishlari, shuningdek, texnoparklar, startaplari va ilmiy-innovatsion markazlar o'rtasidagi uzviy institutsional aloqalar muhim rol o'ynaydi. Bunday yondashuvlar innovatsion ekotizimni shakllantirib, iqtisodiy tuzilmalarning yuqori texnologiyalar asosida transformatsiyalashuvi uchun shart-sharoit yaratadi.

Shu bilan birga, xalqaro tajriba tahlili shuni anglatadiki, har bir mamlakat o'zining tarixiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy xususiyatlaridan kelib chiqib, innovatsion siyosatni differensial tarzda tashkil etgan. Jumladan, Germaniyada innovatsion rivojlanishning asosiy drayveri sifatida o'rta biznes — "Mittelstand" modeli namoyon bo'lsa, AQShda ventur kapital bozori va mustaqil investorlar faoliyati yetakchilik qiladi. Xitoyda esa innovatsion strategiya markazlashgan rejalashtirish va maxsus iqtisodiy zonalar orqali amalga oshiriladi. Skandinaviya mamlakatlarida esa yashil texnologiyalar va ijtimoiy innovatsiyalar ustuvorlik kasb etgan bo'lib, ular barqaror rivojlanish tamoyillariga asoslanadi. Ushbu holatlar innovatsion modelning universallikdan ko'ra moslashuvchanlik, mintaqaviy xususiyatlarga integratsiyalashuv va funksional samaradorlikka tayanganini ko'rsatadi.

Mazkur tajribalar O'zbekiston uchun ham amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega. So'nggi yillarda mamlakatda innovatsion rivojlanishning huquqiy, institutsional va moliyaviy asoslari bosqichma-bosqich shakllantirilmoqda. Shu bilan birga, xorijiy tajriba asosida quyidagi ustuvor yo'nalishlar bo'yicha faoliyatni chuqurlashtirish maqsadga muvofiq: ventur kapital infratuzilmasini yaratish, texnoparklar va innovatsion klasterlar faoliyatini institutsional darajada faollashtirish, oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan biznes sektori o'rtasida integratsiyalashgan innovatsion hamkorlikni yo'lga qo'yish, shuningdek, innovatsion muhit ishtirokchilari uchun moliyaviy barqarorlik va institutsional ishonch kafolatlarini ta'minlash.

O'zbekiston innovatsion taraqqiyot yo'lida sifat jihatidan yangi pog'onaga ko'tarilishi uchun quyidagi ustuvor yo'nalishlarda tizimli chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur: — Ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan real iqtisodiyot sektori o'rtasidagi uzviy aloqani kuchaytirish, ayniqsa, ilm-fan natijalarini amaliyotga joriy etish bo'yicha mexanizmlarni takomillashtirish orqali innovatsion mahsuldorlikni oshirish;

— Startaplar va texnologik loyihalar, grant tizimi va soliq imtiyozlarini institutsional darajada kengaytirish, bu esa innovatsion tashabbuslarning ko'payishi va o'zini oqlashiga xizmat qiladi;

— Hududiy innovatsion markazlar, xususan, texnoparklar va innovatsion klasterlar infratuzilmasini rivojlantirish, ularni intellektual, texnologik va moliyaviy resurslar bilan ta'minlash orqali mintaqaviy innovatsion salohiyatni faollashtirish;

— Innovatsion faoliyatni tartibga soluvchi yengil, moslashuvchan va aniq normativ-huquqiy bazani yaratish, bu esa innovatorlar va investorlar uchun huquqiy aniqlik va ishonch muhitini ta'minlaydi;

— Ilg'or xorijiy tajribalarni chuqur tahlil qilish hamda ularni O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy sharoitlariga moslashtirilgan holda amaliyotga joriy etish, bu esa innovatsion siyosatning moslashuvchanligini va natijadorligini oshiradi.

Ushbu yo'nalishlardagi izchil islohotlar natijasida innovatsion sarmoyalar mamlakat iqtisodiyotining tarkibiy jihatdan diversifikatsiyalashuvi, yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ulushining ortishi, raqobatbardosh zamonaviy ish o'rinlarining yaratilishi va xalqaro bozorlarda mahalliy mahsulotlarning o'rnini mustahkamlashga xizmat qilishi mumkin. Natijada, innovatsiyalar nafaqat iqtisodiy o'sish omili, balki "Yangi O'zbekiston" taraqqiyot strategiyasida belgilangan uzoq muddatli maqsadlar sari barqaror harakatlanishning asosiy vositasiga aylanadi.

Shu boisdan, innovatsion yo'nalishlarga yo'naltirilgan investitsiyalarni faqat iqtisodiy zarurat emas, balki milliy taraqqiyotning ustuvor vektori, texnologik suverenitet va intellektual kapitalni shakllantirishning asosiy tayanchi sifatida e'tirof etish lozim. Kelgusida mazkur yo'nalishdagi puxta ishlab chiqilgan strategik chora-tadbirlar O'zbekistonning Markaziy Osiyo mintaqasidagi yetakchi innovatsion markazlardan biriga aylanishiga asos yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti PF-6079-son Farmoni, 2020-yil. <https://lex.uz/ru/docs/-5030957?ONDATE2=12.08.2021&action=compare>
2. World Bank (2021). Innovative Investment Strategies. Washington D.C.
3. Porter, M. (1990). The Competitive Advantage of Nations. Macmillan.
4. Schumpeter, J.A. (1942). Capitalism, Socialism and Democracy. Harper & Brothers.
5. OECD (2022). Innovation Policy Platform. URL: <https://www.oecd.org/innovation>
6. "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonun, 2019-yil. URL: <https://lex.uz>
7. Innovatsion rivojlanish vazirligi axborot byulleteni, 2023-yil.
8. Abdurahmonov D. Innovatsion iqtisodiyot asoslari. Toshkent, 2021-yil.
9. Saydahmedov A. Investitsiya faoliyati nazariyasi va amaliyoti. Toshkent, 2020-yil.
10. Саидов А.Ф. Организационно-экономические механизмы управления туризмом Республики Узбекистан: Дис. ... док. экон. наук. — Ташкент, 1994 — 252 с.
11. Safarov B.Sh. Milliy turistik xizmatlar bozorini innovatsion rivojlantirishning metodologik-uslubiy asoslarini takomillashtirish: Iqtisodiyot fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. — S.: SamISI, 2016 — 254 b.
12. UNCTAD (2023). Technology and Investment Report. Geneva.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>